

Leden waterschappen

datum
22 juli 2025

ons kenmerk
124.091/mdr

contactpersoon
Jeroen Smit
Nicole de Keijzer

betreft
Digitale en fysieke weerbaarheid -
waterschappen

uw kenmerk

e-mail
jsmit@uvw.nl
nkeijzer@uvw.nl

Geachte leden,

Met deze brief informeren we u over de voorstellen voor de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) en de Cyberbeveiligingswet (Cbw) die in het tweede kwartaal van 2026 in werking zullen treden. Met betrekking tot de Wwke gaan we daarnaast in op de processen van de waterschappen die beoordeeld worden op vitaliteit, te weten het proces Keren en beheren Waterkwantiteit en het proces Afvalwater.

We adviseren u om de ontwikkelingen de komende tijd goed in de gaten te houden en door te gaan met uw risico-gestuurde benadering van digitale en fysieke weerbaarheid. Daarnaast vragen we u om een contactpersoon voor het proces Keren en beheren Waterkwantiteit aan ons door te geven.

Doelen Cbw en Wwke

Met de Cbw geeft Nederland invulling aan de Europese Network Information Security (NIS2) richtlijn. Deze richtlijn beoogt de cyberveiligheid in de Europese Unie naar een hoger gemeenschappelijk niveau te brengen door de digitale weerbaarheid van essentiële en belangrijke entiteiten in de lidstaten te versterken. Waterschappen zijn op basis van de NIS2 een essentiële entiteit en zullen voor al hun processen aan de wet moeten voldoen.

Daarnaast heeft het Europese parlement eind 2022 de Europese Critical Entities Resilience Directive (CER richtlijn) aangenomen. Met behulp van de Wwke geeft Nederland invulling aan deze richtlijn met als doel het verhogen van de fysieke weerbaarheid van kritieke entiteiten die een dienst verlenen in Nederland. Volgens de Wwke moet een organisatie op basis van een risicoanalyse van het Rijk worden aangewezen als kritieke entiteit. De verwachting is dat de waterschappen voor hun vitale processen als kritieke entiteit worden aangewezen.

Vitale processen waterschappen

In overleg met het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) beoordeelt het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) twee processen van de waterschappen op vitaliteit: het proces Keren en beheren

Waterkwantiteit en het proces Afvalwater. Als een proces tot vitaal wordt verklaard zitten hier rechten en plichten aan vast.

Het proces Keren en beheren Waterkwantiteit is eind 2023 al als vitaal aangemerkt. Eens in de vier jaar vindt er een herbeoordeling plaats, dus dat zou in juli 2026 zijn. Het ministerie van IenW wil echter nog bezien hoe deze herbeoordeling zich verhoudt tot de Wwke.

Voor het proces Afvalwater heeft in 2019 een vitaliteitsbeoordeling plaatsgevonden met als uitkomst dat dit proces niet als vitaal werd aangemerkt. Er werd niet voldaan aan de drempelwaarden, zoals het aantal chronisch zieken of doden na een grote calamiteit. In de coronatijd bleek dat er ook nadelen zaten aan het niet vitaal zijn van het proces afvalwater, zo koste het bijvoorbeeld veel moeite om mondkapjes op rwzi's te krijgen.

De beoordeling vitaal van belangrijke processen vindt om de vier jaar plaats. Eind 2024 is gestart met een nieuwe beoordeling vitaal van het proces Afvalwater. PricewaterhouseCoopers (PWC) is bezig met het uitvoeren van de opdracht. Het onderzoek nadert zijn afronding met als nieuwe drempelwaarde de ecologische schade, die ook meegerekend wordt voor de inschatting van de economische schade. In de CWW-vergadering van 6 juni 2025 is het vertrouwelijke concept onderzoeksrapport besproken. Hieruit kwam naar voren dat de conclusie van PWC is dat het proces Afvalwater toch als vitaal gezien kan worden. Het is op dit moment onduidelijk of dit gevolgen heeft voor zowel de waterschappen (zuiveringsbeheer) als de gemeenten (rioolbeheer). En of dat voor de waterschappen maatregelen genomen moeten worden op alle rwzi's of vooral bij de grote (met het oog op het aantal inwonersequivalenten en/of de omgeving). De Unie voert de komende tijd nadere gesprekken met het ministerie van IenW over de gevolgen van een mogelijke vitaalverklaring en de impact hiervan. U wordt hier via de WWW en de CWW over geïnformeerd.

Inwerkingtreding Wwke / Cbw

Het omzetten van de CER-richtlijn in de Wwke en de NIS2-richtlijn in de Cbw vraagt meer tijd dan verwacht. Dit komt doordat het een omvangrijk en complex traject is dat zorgvuldigheid vereist. Nederland heeft de deadline van 17 oktober 2024 niet gehaald; de wetsvoorstellen zijn op 4 juni 2025 ingediend bij de Tweede Kamer. De regering streeft ernaar dat de Wwke en Cbw inclusief de onderliggende regelgeving in het tweede kwartaal van 2026 in werking treden.

Impact waterschappen

Beide wetten brengen een zorgplicht, meldplicht en toezichthouder met zich mee. Namens de waterschappen heeft de Unie enige tijd geleden op de wetsvoorstellen en AMvB's gereageerd met als belangrijke zorgpunten dat er veel onduidelijkheid is over de eisen waaraan moet worden voldaan en wat de impact van beide wetten op de waterschappen is.

De waterschappen hebben aangegeven behoefte te hebben aan duidelijke richtlijnen en standaarden om effectieve beleidsvoering te waarborgen. Met name de impact van de aanwijzing als vitaal en kritiek van het proces Afvalwater wordt als zeer groot ingeschat. We moeten de risico's en kosten goed in beeld willen krijgen en beheersbaar houden. Zodoende heeft de Unie van Waterschappen bij het ministerie van IenW aangedrongen op een Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) inclusief een impactanalyse voor de waterschappen. Daarnaast heeft de Unie gevraagd om nauw betrokken te worden bij de verdere uitwerking van de wetsvoorstellen in ministeriële regelingen.

Het UDO traject is in januari 2025 van start gegaan, maar pas als de conceptteksten van de ministeriële regelingen in consultatie gaan (naar verwachting Q4 2025) en het ministerie van IenW een landelijke risico-beoordeling in het kader van de Wwke heeft uitgevoerd, kan er meer duidelijkheid over de impact van beide wetten op de waterschappen worden gegeven. Met betrekking tot de Wwke moeten alle waterschappen, na de risicoanalyse van het ministerie, nog een eigen risicoafweging maken. Op basis van deze

afweging kan ieder waterschap beslissen of en zo ja welke maatregelen in het kader van de Wwke moeten worden uitgevoerd.

Wij adviseren u om in afwachting van de afronding van het UDO traject en de impactanalyse de ontwikkelingen de komende tijd goed in de gaten te houden en door te gaan met uw risico-gestuurde aanpak van digitale en fysieke weerbaarheid. Deze aanpak bestaat onder andere uit de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de CyberSecurity Implementatie Richtlijn (CSIR), die het kader voor de zorgplicht vormen. Voor vragen hierover kunt u bij uw eigen Chief Information Security Officer (CISO) terecht.

Themagroep fysieke en digitale veiligheid

Bovenstaand advies is afkomstig van de multidisciplinaire themagroep fysieke en digitale veiligheid, die eind 2024 is opgericht. In deze themagroep onderzoekt de Unie samen met de waterschappen vanuit verschillende expertises wat de impact van de Wwke en Cbw is, welke stappen de waterschappen nog moeten zetten om beide wetten tijdig te implementeren en welke ondersteuning daarbij gewenst is.

Aanwijzen contactpersoon

In de Wwke staat de verplichting om een contactpersoon per waterschap te benoemen. Als het proces Afvalwater door het ministerie van IenW als vitaal wordt beoordeeld en vervolgens als kritiek wordt aangewezen, gaan we er vooralsnog vanuit dat de hoofden Zuiveringsbeheer deze rol gaan vervullen. Voor het proces Keren en beheren Waterkwantiteit zijn we echter nog op zoek naar de juiste contactpersonen bij de waterschappen. Het ministerie van IenW is op zoek naar een contactpersoon die inzicht heeft in de digitale en fysieke aspecten van de weerbaarsopgave met betrekking tot keren en beheren. Of iemand die binnen de organisatie collega's met deze kennis over weerbaarheid gemakkelijk weet te benaderen. In het algemeen is een beleidsmedewerker binnen het waterschap hiervoor de meest geschikte persoon.

Aan een eerder schriftelijk verzoek van het ministerie van IenW d.d. 24 augustus 2023 direct aan de waterschappen is destijds nagenoeg geen gehoor gegeven. Zodoende willen we u vragen om deze contactpersoon alsnog aan te wijzen en diens contactgegevens aan ons door te geven via de emailadressen in het briefhoofd.

Net als bij de waterschappen zijn ook bij de Unie van Waterschappen verschillende personen bij de implementatie van de Wwke en Cbw betrokken. Vincent Lokin is aangewezen als coördinerend portefeuillehouder voor de Wwke en Cbw, Marianne Krug is coördinerend MT lid en de twee betrokken beleidsadviseurs staan in het briefhoofd vermeld. Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen over de fysieke en digitale weerbaarheid hebben, dan kunt u met één van deze personen contact opnemen.

Met vriendelijke groet,

Meindert Smallenbroek
Algemeen directeur